

²⁰ Воронов А. Ф. Эволюция принципа непосредственности судебного разбирательства в гражданском процессе // Законодательство. – 2007. – № 4. – С. 79.

Резюме

У роботі здійснена спроба дослідження в історико-правовому контексті доктрини принципу безпосередності і практики його реалізації в процесуальному законодавстві. Автор дійшов висновку про необхідність розробки нових підходів до розуміння безпосередності як принципу здійснення процесуальної діяльності.

Ключові слова: принцип судочинства, безпосередність, процесуальна діяльність, система.

Резюме

В работе предпринята попытка исследования в историко-правовом контексте доктрины принципа непосредственности и практики его реализации в процессуальном законодательстве. Автор приходит к выводу о необходимости выработки новых подходов к пониманию непосредственности как принципа осуществления процессуальной деятельности.

Ключевые слова: принцип судопроизводства, непосредственность, процессуальная деятельность, система.

Summary

In the work the attempt is made to research the doctrine of a principle of a spontaneity and practice of its realization in the remedial legislation in an historical and legal context. The author comes to a conclusion about necessity of development of new approaches to understanding of a spontaneity as principle of realization of remedial activity.

Key words: legal proceedings principle, a spontaneity, remedial activity, system.

Отримано 25.01.2010

М. Д. ВАСИЛЕНКО

Микола Дмитрович Василенко, доктор фізико-математичних наук, професор Одеської національної юридичної академії

СТАНОВЛЕННЯ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ПРАВОПОРЯДКУ В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ

Правопорядок може відображатися як поліструктурний, багаторівневий феномен, правова природа якого віддзеркалює тенденції до поглиблення розмаїття правового буття у координатах плюралістичності національних правових культур і нормативності прав людини, обов'язкових для кожної культури¹. А. Ф. Крижанівський вважає, що це уможливорює з'ясування історичних умов і генезису в процесах усталення певних правопорядків, традицій і новацій правового розвитку, ролі, значення і форм правової акультурації². Господарський правопорядок є нормативною новелою як для українського права у складі романо-германської правової сім'ї, так і для західного та східного права взагалі. Так, О. П. Подцерковний вказує на те, що економісти розмежовують європейський, американський, азіатський та інші типи господарського порядку³. Економічний підхід дозволяє говорити про різні господарчі порядки з позицій існуючих економічних відносин у суспільстві, тобто виходячи із господарського суспільного укладу. О. П. Подцерковний вважає, суспільний господарський порядок, який закріплюється законодавчо, представляє собою інструмент підвищення конкурентоспроможності економіки країни. Стосовно України він акцентує на необхідності створення соціально орієнтованої економіки як запоруки господарського порядку⁴. З іншого боку, правопорядок є невід'ємною частиною будь-якої правової системи та суспільних відносин, що в ній склалися. Правовідносини в конкретній правовій сім'ї визначають досягнення певних життєвих інтересів і потреб людей щодо них, а також самі юридичні відносини. У цілому правовідносини визначають правопорядок, в тому числі й господарчий. Правопорядок у кожному суспільстві набуває особливостей і рис, які характеризують кожен з них як відмінний від інших, самобутній і відносно самостійний. Відтак, кожен різновид правопорядку може позначатися власною назвою, конкретизуватися щодо різних просторових, темпоральних чи інших характеристик. При цьому питання дослідження різних правових порядків у господарчій сфері дозволить, в тому числі, знайти шляхи виходу з тої всебічної кризи, в якій опинилося людство. Це дозволить правильно визначити місце України у світовому розподілі праці та вивести країну з правового нігілізму та хаосу, в які вона потрапила за останні роки через нехтування правовими та економічними законами.

Слід відзначити, що правовий господарський порядок як вирішальний фактор розвитку господарського законодавства обговорювався О. П. Подцерковним⁵. Автор показав, яким чином господарський порядок пов'язаний з підприємницькими відносинами, які мають бути все ж-таки інвестиційно-привабливими. Саме

таким відносинам сприяє соціально орієнтована економіка. В такій економіці важливу роль має відігравати інноваційна діяльність як сила, що сприяє розвитку держави в цілому. З позицій правопорядку інноваційна діяльність потребує не тільки регулювання, а й дотримання господарського порядку. В. В. Добровольська бачить становлення та розвиток господарського правопорядку через удосконалення господарського законодавства⁶. У той же час М. Д. Василенко розвиток господарського правопорядку тісно пов'язує зі станом інноваційного розвитку тієї чи іншої держави в теперішньому суспільстві⁷.

Проблемам забезпечення інноваційної діяльності присвячено роботи багатьох авторів. Ці роботи охоплюють різні галузі знань: вони належать як до технічного та економічного профілю, так і до загальнонаукового та правового профілю. Робіт, присвячених деталізації впровадження організаційно-правових засад правопорядку в діяльності інноваційних структур в Україні, практично немає. Хоча, помітним вкладом у розуміння господарсько-правового забезпечення інноваційної політики держави автор вважає монографію Ю. Є. Атаманов⁸. Проблеми і негаразди в діяльності інноваційних структур неодноразово обговорювалися й автором⁹.

Метою статті є визначення господарського правопорядку в інноваційній сфері, де за останні роки в Україні спостерігалися порушення встановленого правового порядку з боку влади в напрямі його погіршення.

Традиційно погляд на правопорядок, більшою мірою завжди привертнутий до позитивних чинників. Негативним явищем, що протидіює процесу впорядкування в соціальних системах, приділяється куди менше уваги. Існування подібної методологічної диспропорції навряд чи сприяє встановленню в суспільстві правопорядку. Суспільна система, в якій дії всіх її елементів чітко підкоряються встановленим правилам зі стійкими структурними зв'язками, є більше уможливною конструкцією. У будь-якому суспільстві одночасно існують як зони юридичної впорядкованості, так і зони хаосу. Тому реальна зовнішність правопорядку, що сформувався в конкретному соціумі, завжди відрізняється від його математичної моделі.

Між сферами правопорядку і безладу не існує непереборного «водорозділу». Навпаки, правопорядок і безлад активно взаємодіють і впливають один на одного, унаслідок чого розміри займаних ними «територій» усередині соціальної системи постійно змінюються. Насправді правопорядок як об'єктивний показник якісного стану суспільної системи відображає реальний рівень його стійкості, яка ніколи не буде стовідсотковою. Використовуючи мову математики, можна стверджувати, що вказаний показник завжди буде менше одиниці, бо ця стійкість залежить не тільки і навіть не стільки від наявності позитивних чинників, що цементують правопорядок, а перш за все визначається співвідношенням «площ» зон юридичної впорядкованості і хаосу в рамках єдиного соціального простору. Якщо виходити з суспільно-економічних відносин, можна стверджувати, що зміст правопорядку складає впорядкованість суспільних відносин, яка виражена в правомірній поведінці їх учасників. Отже, коли учасники регульованих правових відносин погоджують свою поведінку з суб'єктивними правами і юридичними обов'язками, тоді і складається правопорядок. Виступаючи різновидом правопорядку, господарський правопорядок володіє як властивими рисами правопорядку в суспільстві, так і специфічними особливостями, які розкриваються перш за все через економіко-господарську природу правопорядку, показуючи його суть з позицій феномена правової та інноваційно-господарської культури. Співвідношення права та інших нормативних регуляторів суспільних відносин дає підстави для постановки питання про правопорядок у різних правових системах, що дає уявлення про взаємодію права та інших нормативних систем у процесах упорядкування суспільного буття й ефективність такої взаємодії. Інноваційна складова в цьому співвідношенні є дуже важливою, вона майже не змінюється в конкретному соціально-національному середовищі й визначається інноваційною культурою конкретного суспільства та його верств. Інноваційна культура в контексті господарського права обговорювалася раніше, де автор вважає, що права культура в механізмі господарської діяльності полягає в тому, яким чином будуть використані юридичні знання¹⁰. Інноваційна культура відбиває цілісну орієнтацію людини, закріплену в мотивах, знаннях, уміннях і навичках, а також у правосвідомості. Однак її відсутність не виключає свавілля та гальмування інноваційного процесу. Стимулюючу роль повинно відіграти й явище так званого культурного запізнення, коли виникає протиріччя через відставання змін поза матеріальною сферою (нововведень в управлінні, праві, організації) від трансформації в матеріальній культурі (нововведень у науці й техніці). При високому рівні інноваційної культури суспільства в напрямку взаємодіяльності, взаємозалежності її частин забезпечують зміни її складових частин. В умовах же інноваційної стагнації необхідний могутній управлінський і господарсько-правовий імпульс для того, щоб запрацювали механізми саморегулювання.

Говорячи про правопорядок, необхідно відзначити не тільки однозначний зв'язок його природи з суспільно-громадським корінням, коли світова еліта активно шукає нових рішень щодо соціально-економічного розвитку. При цьому менш значущою його стороною залишається господарсько-правова культура, на важливість присутності якої вже вказувалося. Якщо природу, функції, спрямованість динаміки правового порядку можна пояснити в контексті аналізу соціальної реальності як такої, то представити суть, механізми і засоби, за допомогою яких правові відносини набувають стійкого характеру, неможливо без звернення до явищ і процесів сфери загальної та інноваційної культури. Причому недостатньо говорити, що культура впливає на правову реальність і навіть визначає її процеси. У даному випадку ми маємо справу з глибинною взаємозалежністю, в рамках якої не менш значуща і зворотна дія.

Взаємозв'язок суспільно-господарських підстав правопорядку і процесів культури має багатомірний і багатогранний характер. Звертаючись до цього взаємозв'язку, необхідно відзначити, що в ній неможливо виділити якісь абсолютні, раз і назавжди встановлені властивості і якості. Саме розмежування всередині

правопорядку дозволяє виокремити господарський правопорядок і правопорядок в інноваційній сфері, який буде завжди обмежуватися станом інноваційної культури суспільства.

Ігнорування господарського правопорядку в інноваційній сфері протягом останніх п'яти років призвело до повного занепаду цієї сфери в Україні. Це в той час, коли в розвинутих країнах, не дивлячись на світову економічну кризу, інноваційна сфера у світі продовжує фінансуватися і розвивається ще активніше. В Україні, на жаль, існує неузгодженість законодавства в інноваційній сфері, насамперед з корпоративним, інвестиційним, податковим, соціальним законодавствами, відсутнє супроводження прогресивних норм законів відповідними підзаконними актами, які забезпечили б їх практичне введення в дію, спостерігається не послідовність дій держави щодо підтримки суб'єктів інноваційної діяльності, а також значне зниження інноваційної активності підприємств та загальне погіршення інноваційної культури суспільства, а також до цього часу так і не створено належної системи прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку.

Господарський правопорядок, який склався в нашій країні, навряд чи можна визнати позитивним. Не дивлячись на деякі зусилля, що робляться державою і суспільством, зупинити розвиток негативних явищ в інноваційній сфері поки не вдається. Занепад інноваційної сфери в Україні є очевидним і глибоким, незважаючи на різнобічні парламентські слухання, постанови на рівні нормативно-правових актів тощо¹¹. Про це свідчить незадовільний стан як самих законів щодо розвитку інноваційної діяльності – Законів України «Про інноваційну діяльність», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» тощо, так і їх виконання. Згідно із Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» режим інноваційної діяльності поширюється на шістнадцять технологічних парків, назву яких винесено в преамбулу цього Закону.

Однак, з самого прийняття Закон «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» був приречений на внесення змін, бо з ними пов'язувалося кожне нове розширення переліку технопарків. Так, з дня надання чинності цьому закону в 1999 році, зміни в нього вносилися: у 2001 році – Законом № 2743-III від 4 жовтня 2001 року; у 2002 році – Законом № 3118-III від 7 березня 2002 року; у 2004 році – Законом № 1702-IV від 11 травня 2004 року; у 2005 році – Законом № 2505-IV від 25 березня 2005 року; у 2006 році – Законом № 3333-IV від 12 січня 2006 року. Дійсно, перші зміни були пов'язані тільки з розширення переліку технопарків. Після цього вони ще доповнювалися й іншими принциповими питаннями організаційно-правового характеру: вимогами щодо організаційно-правової форми, органів регулювання, порядку реєстрації проектів, оподаткування, і нарешті, зміною самого спеціального режиму діяльності технологічних парків, прелюдією до якої був більше року мораторій на саму діяльність технопарків. Так, Закон від 25 березня 2005 р. «Про внесення змін у Закон України «Про державний бюджет на 2005 рік» і в деякі інші законодавчі акти України» фактично усунув спеціальний режим діяльності технологічних парків. Повновлений цей режим був в 2006 році Законом № 3333-IV, але вже зовсім у іншому вигляді – без основної пільги – звільнення від сплати податку на додану вартість. Фінансова підтримка, як це прописано в цьому Законі (ст. 6), залишилася пільгою «на папері», фактично ніякої фінансової підтримки технологічним паркам України після прийняття нової редакції Закону так і не надавалося, а цільові субсидії згідно ст 7 Закону досить незначні. При цьому їх весь час намагалися максимально скоротити, хоча добре відомо, адресна фінансова допомога технопаркам мала надаватися на підставі згаданого вище Закону, а субсидія як допомога є безповоротною і її отримання відбувається відповідно до чинного законодавства.

Таким чином, майже через 20 років незалежності мова йде не про утримання на якомусь рівні інноваційного розвитку, а про те, щоб знову увійти у перелік країн, які є технологічно спроможними. Більш реальною стає перспектива того, що Україна через кілька років зіткнеться з проблемою неспроможності власного науково-технічного та інноваційного потенціалу забезпечити потреби країни.

Одним із найсуттєвіших недоліків правового поля, в якому відбувається становлення інноваційної діяльності, є відсутність чіткого визначення на законодавчому рівні структури та принципів функціонування задекларованої інноваційної моделі розвитку економіки України. Пройшло достатньо часу, після прийняття Закону України «Про інноваційну діяльність» із наступними змінами до нього. Зміни до Закону вносилися у 2002 році – Законом № 380-IV від 26 грудня 2002 року; в 2003 році – Законом № 1344-IV від 27 листопада 2003 року; у 2005 році – Законом № 2505-IV від 25 березня 2005 року; кожний раз вносячи обмеження чи погіршуючи його. Призупинення в 2003 році дії безпосередньо пункту 3 розділу "Прикінцеві положення" зазначеного Закону призвело до невизначення відповідних положень у податковому законодавстві (Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», Закон України «Про податок на додану вартість», Закон України «Про оплату за землю», Закон України «Про єдиний митний тариф»), яке має виняткову компетенцію. Пізніше, у 2005 році Законом України № 2505-IV всі відповідні норми щодо пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності були вилучені із Закону. Після чого він фактично «не працює», що є відображенням негативного правопорядку, тобто правопорядку зі знаком мінус.

У країні існує законодавча норма фінансування науки та інновацій, яка з року в рік не виконується. Невиконання її порушує господарчий правопорядок у країні, створює умови для нестачі коштів на інноваційну діяльність. У цілому серед основних факторів, які перешкоджають здійсненню інноваційної діяльності, домінують здебільшого вартісні, а саме нестача власних коштів (80,1 % обстежених підприємств), великі витрати на нововведення (55,5 %), недостатня фінансова підтримка держави (53,7 %), високий економічний ризик (41 %), тривалий термін окупності нововведень (38,7 %), відсутність коштів у замовників (33,3 %). За-

важає також недосконалість законодавчої бази (40,4 %), відсутність попиту на продукцію (16 %), відсутність кваліфікованого персоналу (20 %), відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями (19,7 %), нестача інформації про ринки збуту (17,4 %), про нові технології (17,3 %) ¹².

Загальновідомо, що норми права регулюють суспільні відносини в сфері організації та діяльності органів виконавчої влади в процесі здійснення державного управління, забезпечення реалізації свобод та прав громадян, встановлення та забезпечення суспільного порядку та здійснення наглядової та контрольної діяльності від імені держави, а також юрисдикційної діяльності органів виконавчої влади в частині розгляду індивідуальних адміністративних справ та застосування стягнень у випадках адміністративних правопорушень. Норми права регулюють відносини, в яких беруть участь: держава, її органи, посадові особи та інші державні службовці, громадяни, юридичні і фізичні особи. Від імені держави встановлюються норми поведінки різних суб'єктів. Відмінною рисою цих відносин є те, що завжди однією зі сторін таких правовідносин виявляється орган виконавчої влади. При цьому предметом відносин можуть бути права, обов'язки, дії або утримання від виконання дій. Все це в повному обсязі стосується господарсько-правового регулювання інноваційної діяльності й багато в чому визначає кінцевий результат такої діяльності. Держава має виступати цілісним суб'єктом управління. Її управлінська діяльність реалізується через окремі функції. Суспільні функції держави втілюються через реалізацію його управлінських функцій, які вона виконує як владний інститут політичної системи і сприяє встановленню правопорядку. У свою чергу, функції державного управління реалізуються через управлінські функції державних органів. Постійний, безперервний рух інновацій вимагає створення належних умов для його практичної та цілеспрямованої правової реалізації. Проте такий рух має не завжди чітко визначений напрямок, що в свою чергу вимагає створення належних умов для просування в будь-яких умовах суспільного розвитку. При цьому забезпечення безперервності інноваційної діяльності можливо лише шляхом створення в державі відповідних умов для цього через формування відповідного правопорядку. Однак досі немає гармонії між нормами інноваційного законодавства, особливо між Господарським кодексом України і Законами «Про інноваційну діяльність» і «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». За останні роки у галузі інноваційної діяльності та інноваційного законодавства в кращу сторону майже нічого не змінилося. Лише визначення загальних норм та меж здійснення інноваційної діяльності поруч із встановленням законодавчих обмежень щодо здійснення інноваційної діяльності дозволить забезпечити належний рівень інноваційного розвитку у законодавчо встановлених межах. У результаті такої дії правових норм виникає правопорядок. Він відповідає стану упорядкованості суспільних відносин, що регулюються правом, у тому числі й в інноваційних взаємовідносинах у суспільстві, де він досить вдало використовувався для знищення українських законодавчих інноваційних розробок.

Таким чином, ігнорування господарського правопорядку призвело до занепаду, майже практичного знищення інноваційної сфери в Україні. Сьогодні існує жорстка потреба в її відновленні. Занепад інноваційної складової завжди відображається на господарському правопорядку у бік його погіршення. Такий процес відбувся в Україні, що спричинило помітну шкоду державі. У свою чергу, покращення інноваційної діяльності корелює з оновленням господарського законодавства. Отже, існує термінова необхідність внесення принципових змін в інноваційну сферу. Для реального інноваційного розвитку, як це відбувається в країнах з високорозвиненою інноваційною сферою, має бути встановлено, в першу чергу, господарчий правопорядок саме в цій сфері. Першим кроком у цьому напрямі могло би бути повернення пільг технологічним паркам, які існували до 2005 року, а також надання їм реальної державної допомоги на законодавчому рівні для підтвердження можливості встановлення в Україні дієвого господарчого правопорядку. Це пов'язано з тим, що технопарки залишилися єдиною інноваційною структурою, яку ще можна швидко оновити. З іншого боку, це буде перевіркою спроможності держави дотримуватися бажань виконання нормативно-правових актів, прийнятих в останні роки за нових реалій, що складаються в державі. При цьому моніторинг правопорядку дозволяє об'єктивно розраховувати необхідність у ресурсах для забезпечення господарського правопорядку в інноваційній сфері.

¹ *Оборотов Ю. Н.* Традиции и новации в правовом развитии. – Одеса, 2001 – С. 4.

² *Крижанівський А.* Типологія правопорядку: підстави класифікації та їх загальна характеристика // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 2. – С. 25-32.

³ *Подцерковный О. П.* Правовой хозяйственный порядок как определяющий фактор развития хозяйственного законодательства // Тези допов. Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний правопорядок. Національний, інтегративний та міжнародний виміри» (Одеса, 13-14 червня 2008 р.). – Одеса: Фенікс. – 2008. – С. 152-154.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

⁶ *Добровольская В. В.* Становление и развитие хозяйственного правопорядка через усовершенствование хозяйственного законодательства // Тези допов. Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний правопорядок. Національний, інтегративний та міжнародний виміри» (Одеса, 13-14 червня 2008 р.). – Одеса: Фенікс. – 2008. – С. 155-156.

⁷ *Василенко М. Д.* Інноваційна діяльність в Україні в контексті розвитку правопорядку // Тези допов. Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний правопорядок. Національний, інтегративний та міжнародний виміри» (Одеса, 13-14 червня 2008 р.). – Одеса: Фенікс. – 2008. – С. 166-168.

⁸ Атаманова Ю. Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційного політики держави: Монографія. – Х.: Вид-во: ФІНН, 2008. – 424 с.

⁹ Див.: Василенко М. Д. Адміністративно-правовий аналіз розвитку інноваційних процесів в державі: технопарки та технополіси // Актуальні проблеми політики. Зб. наук. праць. – Одеса: Фенікс. – 2007. – Вип. 31. – С. 167-174; Василенко М. Д. Реалізація інноваційного законодавства: деякі українські реалії в контексті створення ефективної правової бази // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2008. – Вип. 435. – С. 66-70; Василенко М. Д. Герменевтичний підхід до інноваційної діяльності: технологічні парки // Актуальні проблеми держави і права. Зб. наук. праць. – Одеса: Юридична література. – 2009. – Вип. 50. – С. 218-224.

¹⁰ Василенко М. Д. Інноваційна культура в контексті господарського права // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2008. – Вип. 474. – С. 79-65.

¹¹ Див., наприклад: Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» від 27 черв. 2007 р. № 1244-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 46. – Ст. 525; Постанова Верховної Ради України «Про проведення парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»» від 17 лют. 2009 р. № 965-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 30. – Ст. 439.

¹² Парламентські слухання «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» // Інтелектуальна власність. – 2009. – № 7. – С. 4-8.

Резюме

У статті досліджується господарський правопорядок в інноваційній сфері, де в останні роки в Україні спостерігалися порушення встановленого правового порядку з боку влади в напрямі його погіршення. Взаємозв'язок суспільно-господарських підстав правопорядку та інноваційних процесів має багатовимірний і багатогранний характер. Показано, як ігнорування господарського правопорядку призвело до занепаду, майже практичного знищення інноваційної сфери в Україні. Сьогодні існує жорстка потреба в її відновленні. Занепад інноваційної складової завжди негативно відображається на господарському правопорядку. При цьому покращення інноваційної діяльності корелює з оновленням господарського законодавства.

Ключові слова: правовий господарський порядок, інноваційна сфера, занепад, законодавство, ігнорування.

Резюме

В статье исследуется хозяйственный правопорядок в инновационной сфере, в которой в последние годы в Украине наблюдались нарушения установленного порядка со стороны власти в направлении его ухудшения. Взаимосвязь общественно-хозяйственной основы правопорядка и инновационных процессов имеет многомерный и многогранный характер. Показано, как игнорирование хозяйственного правопорядка ведет к деградации, почти практическому уничтожению инновационной сферы в Украине. Сегодня существует жесткая потребность в ее возобновлении. Упадок инновационной составляющей всегда негативно отражается на хозяйственном правопорядке. При этом улучшение инновационной деятельности должно коррелировать с обновлением хозяйственного законодательства.

Ключевые слова: правовой хозяйственный порядок, инновационная сфера, упадок, законодательство, игнорирование.

Summary

In the article the economic legal order at the innovative field was studied. There were offences of the set legal order from the Power toward his worsening in Ukraine for the last years. Interrelation of public and economic basic of the legal order and the innovative processes has multidimensional and many-sided character. It was shown, as ignoring of economic legal order lead to degradation, it almost was able to destroy of the innovative sphere in Ukraine. Today there is a hard necessity in its renewal. The decay of innovative part is always represented on an economic legal order toward his worsening negatively. Thus the improvement of innovative activity has to correlate with the update of economic legislation.

Key words: legal economic order, an innovative field, decay, law, ignoring.

Отримано 27.02.2010

А. П. ЧЕРНЕГА

Андрій Петрович Чернега, кандидат юридичних наук, завідувач юридичної клініки «Фенікс» Київського університету права НАН України

ДО ПОНЯТТЯ ДОГОВОРУ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

Договір – це найбільш стала у часі правова форма, історія якої нараховує тисячоліття. Можливість застосування договорів протягом такого тривалого часу зумовлена гнучкою правовою формою, в яку можуть втілюватися різні за характером суспільні відносини¹. Він вважається універсальним регулятором досить різноманітних суспільних відносин, зміст, характер і тенденції розвитку яких постійно зазнають змін. З часом, поширювався склад суб'єктів, учасників договору, поряд з фізичними особами, у договірних відноси-